

Το ΠΑΣΟΚ χωρίς Ανδρέα: Δύο ειδικοί συνεργάτες προδιαγράφουν τις εξελίξεις

Ποιες δυνάμεις δεν θέλουν διάλυση του ΠΑΣΟΚ

Η αναγκαστική απουσία του Ανδρέα Παπανδρέου στο Λονδίνο, ανέδειξε κάπως βίαια και πρόωρα όλα τα προβλήματα, τα οποία έτσι κι αλλιώς θα εμφανίζονταν κατά τη «μετασυνδεδεμένη» εποχή. Οποιαδήποτε λοιπόν κι αν είναι η εξέλιξη της πρωθυπουργικής υγείας, το πολιτικό σκηνικό αρχίζει να αλλάζει ερήμην του. «Ακόμη κι αν γυρίσει υγιής και δυνατός — έλεγε ηγετικό στέλεχος του ΠΑΣΟΚ — κανείς πια δεν μπορεί να γνωρίζει αν θα είναι θετικές ή αρνητικές οι επιπτώσεις από την ασθένειά του, με δεδομένο το όσα συνέβησαν κι όσα θα συμβούν ακόμη...»

Εξ ου και το κλίμα αγωνίας — αν όχι πανικού — που επικρατεί αυτή τη στιγμή στο χώρο του ΠΑΣΟΚ, καθώς παραμένει η παραμονή του πρωθυπουργού στο Λονδίνο. Αν εξαιρέσει κανείς τους λίγους που δίνουν τη μάχη της διαδοχής, το σύνολο των κυβερνητικών και κοινοτικών στελεχών όλων των βαθμίδων παρουσιάζει, σύμφωνα με έκφραση κυβερνητικού στελέχους, την εικόνα «κινουμένη μύμου», πάνω στην οποία τίποτε δεν μπορεί να στεριώσει.

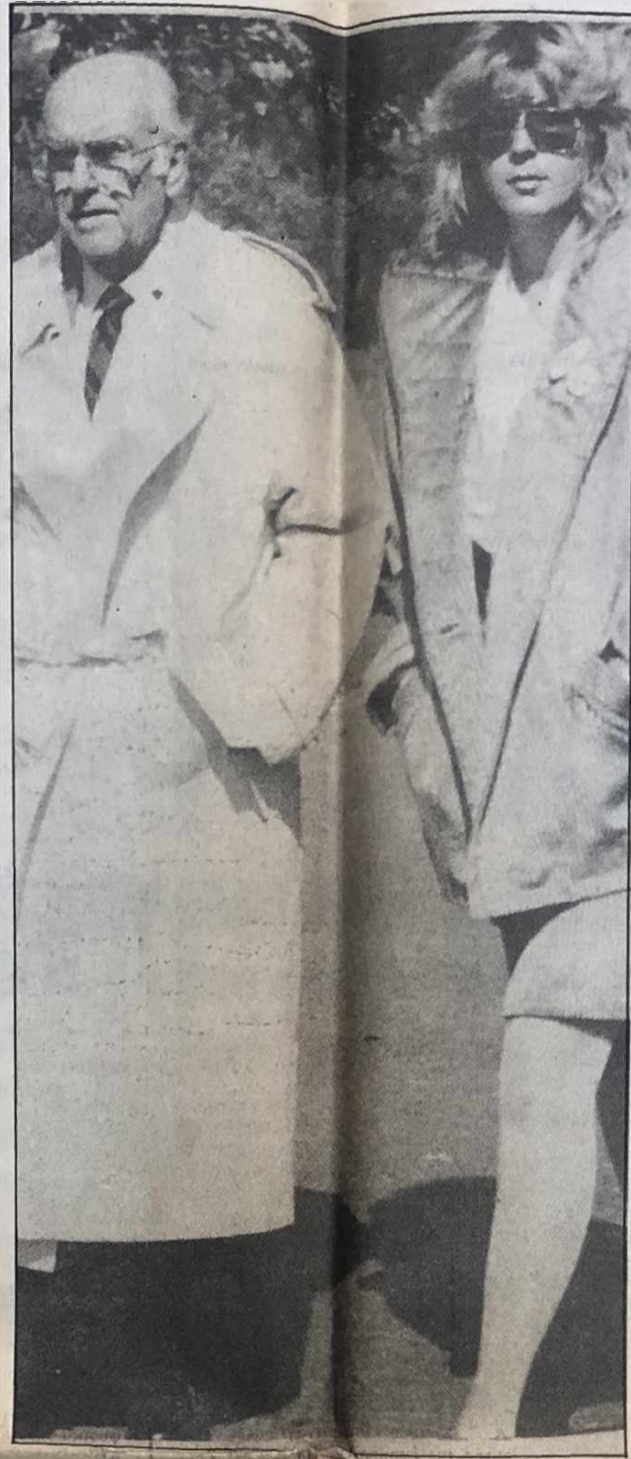
Την εικόνα αυτή, εικόνα ρευστότητας και σχετικής διάλυσης επικαλούνται όλοι — και είναι πάρα πολλοί — υποστηρίζουν την άποψη ότι «χωρίς τον Ανδρέα το ΠΑΣΟΚ διαλύεται εις τα εξ ώιν ουνετέδη».

Η άποψη αυτή τεκμηριώνεται και με τις γελιόεις παραστάσεις πρωτοκαθεδρίας των δύο αντιπροέδρων στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης (ποιος θα κατεβεί πρώτος από το αεροπλάνο, ποιος θα χαιρετήσει πρώτος), την προηγούμενη μάχη για την αναπλήρωση με τις συσκευές Κουτσόγιωργα και τις δηλώσεις κύκλων του υπουργείου Άμυνας για το ποιος είναι πρώτος τη τάξει αντιπρόεδρος, τη στρατευμένη αρθρογραφία της Λυριανής, η οποία επικαλούμενη τον λάτρη Θεσσαλονίκης έχρισε πρωθυπουργό τον Μένιο Κουτσόγιωργα και πρόεδρο της Δημοκρατίας τον Γιάννη Αλευρά. Και όλα αυτά παρά την επαναλαμβανόμενη μονότονη κυβερνητική δήλωση ότι δεν υπάρχει θέμα αναπλήρωσης, δήλωση που τελικά διαμεμύεται και αυτή από την άποψη ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου να ορίσει προσωρινά στη θέση του και υπό περιορισμούς, πρόεδρο του ΚΥΣΕΑ τον Γιάννη Χαραλαμπίδη και πρόεδρο του ΚΥΣΥΜ τον Μένιο Κουτσόγιωργα.

Όμως τα φαινόμενα αυτά με κανένα τρόπο δεν προαναγγέλλουν διάλυση του ΠΑΣΟΚ. Αντίθετα, δείχνουν πως άρχισε στο ΠΑΣΟΚ η περίοδος της «μεσοβασιλείας», που χαρακτηρίζεται από τη μάχη των επιγόνων. Μία μάχη που διεξάγεται — και αυτό είναι το πιο τραγικό — όσο ο Ανδρέας Παπανδρέου δίνει την «προσωπική του μάχη». Και το ερώτημα που ανακύπτει — ερώτημα χωρίς απάντηση αυτή τη στιγμή — είναι αν θα έχει το κουράγιο, όσο υγιής κι αν γυρίσει να προσπαθήσει να αλλάξει την αμύδια αυτή προκειμένου να δώσει μια ειρηνική αβέβαιη εκλογική μάχη, η αν θα αποφασίσει να αποσυρθεί. Η ύψιχη λογική ανάλυση οδηγεί στη δεύτερη λύση. Όμως ο Ανδρέας Παπανδρέου έχει αποδείξει ότι πέρα από τη λογική, στις πράξεις του οδηγείται και από τα μεγάλα του πάθη. Και ένα από αυτά είναι το πάθος για την εξουσία.

Από την άλλη, η άποψη ότι «χωρίς τον Ανδρέα δεν υπάρχει ΠΑΣΟΚ» τεκμηριώνεται και με το γεγονός ότι το ΠΑΣΟΚ είναι προσωποπαγές κόμμα. Και ότι χωρίς τον συνεκτικό του κρικό, τον Ανδρέα Παπανδρέου, οι φυγόκεντρές τάσεις θα το οδηγούσαν στην διάλυση.

Ότι το ΠΑΣΟΚ όμως είναι κόμμα προσωποπαγές, κανείς δεν το αμφισβητεί. Ότι η ιστορία και η προσωπικότητα του Ανδρέα Παπανδρέου έπαιξε σημαντικότατο ρόλο στη συγκρότησή του και την πορεία προς την εξουσία, επίσης δεν αμφισβητείται. Αμφισβητείται όμως ότι ο Ανδρέας ήταν ο μοναδικός παράγοντας στη διαμόρφωση του ΠΑΣΟΚ, όπως αμφισβητείται πως είναι σήμερα, μετά από εφτά χρόνια εξουσίας, ο γενικός συντονιστής κρικός του Κινήματος.

Η ασθένεια Παπανδρέου επιλογές για το ΠΑΣΟΚ

Από την εποχή της ασθένειας του στρατάρχη Α. Παπάγου (1956) η ελληνική πολιτική ζωή είχε να αντιμετωπίσει πολιτικό πρόβλημα, σχετιζόμενο με την υγεία του κυβερνητικού προκαθημένου. Και χωρίς βεβαίως η ασθένεια του σημερινού πρωθυπουργού να έχει την αξιωματική των ασθενειών του πρωθυπουργού του Εθνικού Συνταγματος, η πολιτική αβεβαιότητα που σήμερα έχει επικρατήσει από την παράταση της εκκενρότητας για την εξέλιξη της υγείας του Α. Παπανδρέου είναι συγκριτικά πολύ μεγαλύτερη.

Το πρόβλημα που δημιουργείται δεν αφορά το λεγόμενο «κενό εξουσίας». Κενό εξουσίας στην ουσία δεν υπάρχει. Το σύνταγμα προβλέπει τα της προσωρινής αναπλήρωσης του πρωθυπουργού. Όπως επίσης συνέβαινε και επί Εθνικού Συνταγματος, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αμψίπειτα να διατεθεί και αυτή δύο έξιους εμπειρούς αντιπρόεδρους με σαφώς καθορισμένες αρμοδιότητες (Ν 1558/85) επί του συνόλου της κυβερνητικής δράσης. Οι νόμιμοι αυτοί αναπληρωτές είναι σε θέση να διαπεράσουν άριστα τη διεύθυνση της κυβερνητικής τουλάχιστον ρουτίνας. Ήδη μάλιστα οι συνταγματικοί μηχανισμοί της αναπλήρωσης έχουν ενόψει της εκκίνησης, από την Τετάρτη επίσημα ενεργοποιηθεί.

Για λόγους ιστορικής μνήμης αξίζει με την ευκαιρία να θυμηθούμε ότι η ακέφαλη κυβέρνηση του Εθν. Συνταγματος συνέθεσε να χειριστεί και εθνική κρίση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, χωρίς να έχει προηγηθεί ειδικότερη ρύθμιση στη διανομή της εξουσίας. (Συμμετοχή στην τριμερή του Λονδίνου 29 Αυγ. 2 Σεπτ. 1955, σφράγες Κωνσταντίνου).

Όσο επομένως κι αν η κρίση της υγείας του πρωθυπουργού έχει δημιουργήσει σοβαρή διαταραχή στη λειτουργία της κυβερνητικής εξουσίας, και μάλιστα σε μια περίοδο όπου η ελληνική κυβέρνηση ασκεί την προεδρία της ΕΟΚ, κενό εξουσίας, με την έννοια της απουσίας εγκύριων και συνταγματικά νομίμων τοποτηρητών, δεν υφίσταται. Υπεύθυνη απέναντι στο λαό κυβέρνηση εξακολουθεί να υπάρχει και να λειτουργεί. Αν κάποιου είδους κενό έχει δημιουργηθεί, αυτό είναι το δυσαναπληρωτό κενό ηγεσίας που προκύπτει από την προσωρινή — για την ώρα — απουσία του ανατικατάστατου για το ΠΑΣΟΚ κομματικού και λαϊκού ηγέτη. Με το κενό αυτό σχετίζονται τα ουσιαστικά πολιτικά προβλήματα που έχουν εμφανιστεί.

Οι επιπτώσεις

Για να είμαστε ακριβέστεροι: Το πολιτικό πρόβλημα που έχει τεθεί με την ασθένεια του σημερινού πρωθυπουργού δεν έχει να κάνει τόσο με την άσκηση της κυβερνητικής εξουσίας, που άλλωστε και κατά την μακρά περίοδο της ακμαστότητας του Α.Π. δεν υπήρξε ιδιαίτερα ικανοποιητική. Σχετίζεται κυρίως με τις επιπτώσεις της ασθένειας στη συνολική δυναμική και συμπεριφορά των πολιτικών δυνάμεων, μέσα και έξω από το ΠΑΣΟΚ. Και το πρόβλημα αυτό προκύπτει από την αποφασιστική επιρροή που ασκεί στα πολιτικά πράγματα της χώρας η ογκώδης πολιτική προσωπικότητα του Α. Παπανδρέου. Δεν είναι λοιπόν η ασθένεια του προέδρου της κυβέρνησης που μας απασχολεί. Είναι οι πιθανές επιπτώσεις από την ασθένεια του πολιτικού Α.Π. στη συνέχεια της πολιτικής ζωής της χώρας.

Δεν θα απασχοληθούμε με τις οποιασδήποτε συνεπειές που θα μπορούσε να έχει στα εσωκομματικά του ΠΑΣΟΚ η πορεία της υγείας του προέδρου του. Ειχεται μόνον κανείς ή οποιοδήποτε τρωπή να μην επηρεάσει την ενότητα του διεύτερου μεγάλου κόμματος που η ιστορική εξέλιξη κατάφερε, μόλις στα τέλη της δεκαετίας του '70, να συγκροτήσει στο αριστερό ημισφαίριο του πολιτικού χάρτη.

Όσο κι αν το κόμμα αυτό έχει ταυτιστεί σε μεγάλο ποσοστό με την προσωπικότητα του ηγέτη και ιδρυτή του, το ΠΑΣΟΚ, ένα μεγάλο δηλ. σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, η ελληνική πολιτική ζωή το χρειάζεται είτε στην κυβέρνηση είτε στην αντιπολίτευση. Δεν μπορεί όμως να υπομνησει κανείς τις συνέπειες που θα έχει στις γενικότερες πολιτικές εξελίξεις είτε η παράταση της εκκενρότητας περί την υγεία του πρωθυπουργού είτε η ενδεχόμενη αδυναμία του να εξακολουθήσει να διεκθύνει, από τον πρωθυπουργικό θώκο ή από τα προεκλογικά μαπακόνια, τις εξελίξεις. Πρώτη και σημαντικότερη συνέπεια, που εύλογα μπορεί να προυπολογιστεί κανείς, είναι η φυσιολογική πολιτική πρωμοδότηση της εξωκομματικής αντιπολίτευσης, η οποία ευρηπώς και με υπευθύνότητα παραδοκι με το όλο παραπάδι.

Κανείς δεν έχει κατ' αρχήν το δικαίωμα να ισχυρίζεται ότι η παρουσία στην κυβέρνηση και στα προεκλογικά μαπακόνια ενός υγιούς και ακμάου Α. Παπανδρέου ήταν ποτέ αρκετή για να εξασφαλίσει στις επόμενες εκλογές στο ΠΑΣΟΚ μια τρίτη απανωχόνη.

Η κυβερνητική επίδοση του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία έχει υπάρξει σήμερα έντονα αμφιλεγόμενη. Η θροβρά από δύο τετραετίες αλλοδακών εξουσιών είναι ουσιαστικά σημαντική. Η ετμηνηγορία επομένων του ελληνικού λαού δεν υπήρξε ποτέ προδικασμένη. Σήμερα όμως, είναι περισσότερο θετικό από ποτέ να αναλογίζεται κανείς ότι η προοπτική μιας παρατεταμένης απουσίας του Α. Παπανδρέου από τη πολιτική ζωή, ή έστω η αναγκαστική στην περίοδο της ενεργούς παρουσίας του, επιρροαίξη σημαντικά τους πολιτικούς συσχετισμούς προς όφελος της Ν.Δ.

Οι όροι επομένως διεξαγωγής των επόμενων εκλογών και πρωταρχικά η πιθανή παρουσία ή απουσία του Α. Παπανδρέου, απορροφούν σήμερα όλο το ενδιαφέρον. Και μοιραία άγεται ο αμερόληπος παρατηρητής στην σκέψη ότι βρισκόμαστε στα πρόθυρα της σημαντικής μεταστροφής της ουσιαστικής κυβερνητικής θέτισης. Και ανούγουν την αλλαία για την επιστροφή σε μια καινούρια περίοδο συντηρητικής ηγεμίας.

Μ. Κουτσόγιωργας: Με εχθρούς και φίλους
Γ. Αλευράς: συνεχής διαβουλεύσεις
Γ. Χαραλαμπίδης: για λύσεις τόνους
Γ. Γεννηματάς: ο πιο δημοφιλής
Γ. Παπανδρέου: Πολύ νωρίς...
Κ. Ζημιτάς: Το μεγάλο αουτσάιντερ
Κ. Λαλιώτης: Κομματικό διευθυντήριο

Τα ατού των επιγόνων

Μετά το πρώτο σοκ απ' την αφύπνιση αναχώρηση του πρωθυπουργού στο Λονδίνο, το απόγευμα της ίδιας μέρας άρχισε ουσιαστικά η μάχη των επιγόνων. Μία μάχη που συνεχίζεται τριπλάσιμου εβδωμάδες ύστερα χωρίς νίκη. Και θα συνεχίζεται ως τη στιγμή που θα εξακαθαρισεί, αν ο Ανδρέας Παπανδρέου επιστρέψει αρκούντως υγιής στον πολιτικό στίβο ή αν θα αποσυρθεί.

Στη μάχη αυτή, ο στόχος σήμερα δεν είναι το χρόνο αλλά το προβάδισμα. Το προβάδισμα επιδιώκουν με πάθος, επενδύοντας όλη την ενεργητικότητα τους, ο Μένιος Κουτσόγιωργας και ο Γιάννης Αλευράς — που προβάδισμα σαν φαράγγι μέσα στους κομματικούς κύκλους κυβερνητικούς κινούνται. Πάνω απ' αυτούς επηρεάζει το πολιτικό σκηνικό ο Γιάννης Χαραλαμπίδης (ο μόνος που αντέδρασε άμεσα στην προσοχή του πρωτοκαθεδρίας του Μένιου Κουτσόγιωργα), ο Γιώργος Γεννηματάς, ο Γιώργος Παπανδρέου, το κομματικό διευθυντήριο με επικεφαλής σήμερα τον Κώστα Λαλιώτη, και κάποιον στο βάθος του τύπου ουσιαστικό ο Κώστας Ζημιτάς.

Ο Μένιος Κουτσόγιωργας, με την «Λυριανή», ορισμένους υπουργούς, ορισμένους βουλευτές και τον κυβερνητικό εκπαιδευτικό πρόεδρο Κωστή Κουτσόγιωργα συμπαράσταται, του έδωσε, από το πρώτο πόλεμο απέγματο με τη συσκευή του κυβερνητικού διευθυντή, τη μάχη της πρωτοκαθεδρίας, παραμερίζοντας τον πρώτο τη τάξει αντιπρόεδρο Γιάννη Χαραλαμπίδη, τον οποίο ούτε καν ειδοποίησε. Διαθέτεις πώς ορισμένο έρεισμα στον κυβερνητικό μηχανισμό και την κοινοβουλευτική ομάδα, την φωνάκι υποστηρίζει λαϊκών στρωμάτων ιδιαίτερα στην επαρχία (υποστηρίζει που καλύτερη σχέση συντηρητισμό από την λαϊκότητα «αντιδρώμενη» ρητορεία του), έχει ικανοποιητική δημοτικότητα αλλά συνολικά και μεγάλη εφθρότητα μέσα και έξω από το κόμμα. Θα είχε την σποχή του κόμματος — όπως έλεγε στην «Α» υψηλό κομματικό στέλεχος — αν μπορούσε να δώσει εγγυήσεις ότι δεν θα προσπαθούσε να μονοπωλήσει στη θέση του Ανδρέα Παπανδρέου. Και αυτό γιατί το θεωρούσε ως τον πιο ικανό για την περίοδο «μεσοβασιλείας» να οδηγήσει το κόμμα σε εκλογές αλλά και να διαχειριστεί το κυβερνητικό έργο μέχρι τότε.

Ο Γιάννης Αλευράς δεν έχει την βροδά των εκλογών του 1981. Φέρει βρόδως σκόνη και σήμερα το γεγονός ότι, ένα πλανητικό μετέωρο μετά τον Ανδρέα, ο νικητής των εκλογών βρισκόμενος να τον περιέβαλε από πίσω τον αναγροωριανό τον το ίδιο βροδο πρόεδρο της Βουλής. Αλλά εξάλλου διατηρεί με μικρά, ίσως και θυμω, στη μνήμη του το γεγονός ότι ο Ανδρέας αρνήθηκε το 1985 την πρόταση των 29 βουλευτών των ΠΑΣΟΚ που τον ήθελεν Πρόεδρο της Δημοκρατίας, επιλέγοντας αντ' αυτού τον Χρήστο Σαρτζετάκη με το απόδοξο του Μένιου Κουτσόγιωργα.

Το ΠΑΣΟΚ φοβάται τον Γ. Αλευρά θεωρώντας τον άνθρωπο των παραστασιακών διαβουλεύσεων, ένας όμως κύριος τόσο στον κόσμο, όσο και στα κόμματα της αντιπολίτευσης. Τον τελευταίο καιρό επιδεινάται σε συνεχώς διαβουλεύσεις με μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας, διατηρεί καλές σχέσεις με τον πρώτο τη τάξει αντιπρόεδρο Γιάννη Χαραλαμπίδη και έχει την ενδε-

Μποσνιά

Η Μποσνιά, ορισμένους υπουργούς, ορισμένους βουλευτές και τον κυβερνητικό εκπαιδευτικό πρόεδρο Κωστή Κουτσόγιωργα συμπαράσταται, του έδωσε, από το πρώτο πόλεμο απέγματο με τη συσκευή του κυβερνητικού διευθυντή, τη μάχη της πρωτοκαθεδρίας, παραμερίζοντας τον πρώτο τη τάξει αντιπρόεδρο Γιάννη Χαραλαμπίδη, τον οποίο ούτε καν ειδοποίησε. Διαθέτεις πώς ορισμένο έρεισμα στον κυβερνητικό μηχανισμό και την κοινοβουλευτική ομάδα, την φωνάκι υποστηρίζει λαϊκών στρωμάτων ιδιαίτερα στην επαρχία (υποστηρίζει που καλύτερη σχέση συντηρητισμό από την λαϊκότητα «αντιδρώμενη» ρητορεία του), έχει ικανοποιητική δημοτικότητα αλλά συνολικά και μεγάλη εφθρότητα μέσα και έξω από το κόμμα. Θα είχε την σποχή του κόμματος — όπως έλεγε στην «Α» υψηλό κομματικό στέλεχος — αν μπορούσε να δώσει εγγυήσεις ότι δεν θα προσπαθούσε να μονοπωλήσει στη θέση του Ανδρέα Παπανδρέου. Και αυτό γιατί το θεωρούσε ως τον πιο ικανό για την περίοδο «μεσοβασιλείας» να οδηγήσει το κόμμα σε εκλογές αλλά και να διαχειριστεί το κυβερνητικό έργο μέχρι τότε.

Γεννηματάς

Ο Γιώργος Γεννηματάς είναι ο πιο δημοφιλής από όλα τα στελέχη του ΠΑΣΟΚ και από όλους το Κίνημα. Είναι ο μόνος που η δημοτικότητα και η δημοτικότητα αυτή του Ανδρέα. Μάλιστα σε ορισμένες δημοσκοπήσεις φερόθηκε σε θέση υψηλότερη του αρχηγού του, φθάνοντας σε ορισμένους κάλυψη 43%. Δεν εγείρει θέμα αδιαφορίας, μένοντας πιστός στην πρώτη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ μετά το 1981. Ο Γεννηματάς είναι ο μόνος που αντέδρασε άμεσα στην προσοχή του πρωτοκαθεδρίας του Μένιου Κουτσόγιωργα, ο Γιώργος Παπανδρέου, το κομματικό διευθυντήριο με επικεφαλής σήμερα τον Κώστα Λαλιώτη, και κάποιον στο βάθος του τύπου ουσιαστικό ο Κώστας Ζημιτάς.

Μετά το πρώτο σοκ απ' την αφύπνιση αναχώρηση του πρωθυπουργού στο Λονδίνο, το απόγευμα της ίδιας μέρας άρχισε ουσιαστικά η μάχη των επιγόνων. Μία μάχη που συνεχίζεται τριπλάσιμου εβδωμάδες ύστερα χωρίς νίκη. Και θα συνεχίζεται ως τη στιγμή που θα εξακαθαρισεί, αν ο Ανδρέας Παπανδρέου επιστρέψει αρκούντως υγιής στον πολιτικό στίβο ή αν θα αποσυρθεί.